

Konservative praktikere eller avantgardistiske byråkrater

Workshop i Oslo 6. juni 2008 om barnevernets FoU-strategi.
Tilbakemelding til deltakerne

av

Knut Fossetøl og Heidi Enehaug

AFI-notat 11/2010

ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTETS NOTATSERIE
THE WORK RESEARCH INSTITUTE'S OCCATIONAL PAPERS

© Arbeidsforskningsinstituttet AS, 2010

© The Work Research Institute

© Forfatter/Author

Det må ikke kopieres fra denne publikasjonen ut over det som er tillatt etter bestemmelsene i «Lov om opphavsrett til åndsverk», «Lov om rett til fotografi» og «Avtale mellom staten og rettighetshavernes organisasjoner om kopiering av opphavsrettslig beskyttet verk i undervisningsvirksomhet».

All rights reserved. This publication, or part thereof, may not be reproduced in any form without written permission from the publisher.

ISBN 978-82-7609-273-8

ISSN 0801-7816

Notatet kan lastes ned fra hjemmesiden eller bestilles fra:/Distribution by:

Arbeidsforskningsinstituttet AS/Work Research Institute

Pb. 6954 St. Olavs plass

P.O. Box 6954 St. Olavs pl.

NO-0130 OSLO

Telefon: +47 23 36 92 00

Telefax: +47 22 56 89 18

E-post: afi@afi-wri.no

Web: www.afi.no

ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTETS NOTATSERIE
THE WORK RESEARCH INSTITUTE'S OCCASIONAL PAPERS

Temaområde:
Medvirkning, inkludering og organisering

Notat nr.:
11/2010

Tittel:
Konservative praktikere eller avantgardistiske byråkrater
Workshop i Oslo, 6. juni 2008, om barnevernets FoU-strategi.
Tilbakemelding til deltakerne.

Dato
juli 2010

Forfatter:
Knut Fossestøl og Heidi Enehaug

Antall sider:
27

Resymé:
Notatet omhandler "barnevernsfeltets" erfaringer med et evidens- og kunnskapsbasert barnevern slik det ble fremlagt på en dialogkonferanse- workshop som AFI var faglig ansvarlig for. Notatet inneholder en innledning, en systematisering av deltakernes erfaringer fra gruppe- og plenumssesjoner, samt en avsluttende drøftelse. En viktig erfaring fra konferansen er at det ikke ennå ikke er utviklet noen felles forståelse i barnevernsfeltet av hva som ligger i forestillingene om et evidens- og kunnskapsbasert barnevern. Diskusjonene har høy temperatur, og er preget av en tilsvarende høy grad av politisering og polarisering.

Emneord:
barnevern
dialogkonferanse
evidens
formidling
FoU
kunnskapsbasing
praksis

FORORD

Den følgende rapporten redegjør for resultatene av en workshop om barnevernets FoU-strategi som ble avholdt 6. juni 2008.

BLD og Bufdir var bestillere av workshopen, Arbeidsforskningsinstituttet var utførere og faglig ansvarlig for workshopen, med Knut Fossestøl som prosjektleder.

Dokumentet består av tre hoveddeler:

I den første delen beskriver vi kort hva vi mener er den sentrale grunnen til at utfordringene knyttet til et kunnskaps- og evidensbasert barnevern er viktige, og for de metodiske begrensingene som er knyttet til det materialet vi presenterer.

I den andre delen gjengir vi innledningen til workshopen, "Konservative praktikere eller avantgardistiske byråkrater? Utfordringer knyttet til et kunnskaps- og evidensbasert barnevern". Innledningen utgjorde en innramming for diskusjonene på workshopen, og formidlet hovedinntrykk fra samtaler med regionledelse, fagteam, kommuner, KS, fosterhjemsforeningen og organisasjonen for private barnevernstiltak. I tillegg hadde vi samtaler med representanter for departement og direktorat.

I den tredje delen presenterer vi et referat som er basert på det materialet som fremkom på workshopen. Her foretar vi en systematisk gjennomgang av argumentene som fremkom på workshopen, en kort drøftelse av det fremkomne materialet samt kommer med noen innspill fra vår side knyttet til arbeidet med å virkeliggjøre en ny FoU strategi.

Til slutt gir vi en kort drøftelse og noen innspill til ny FOU-strategi.

Notatet inneholder også to vedlegg: Et referat av direktoratets innledning til workshopen; og en oversikt over deltakerne på workshopen.

Knut Fossestøl og Heidi Enehaug

Oslo, juli 2010

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord

1. Metodiske begrensninger knyttet til analysen av utfordringene i det kunnskaps- og evidensbaserte barnevernet	1
2 Konservative praktikere eller avantgardistiske byråkrater. Utfordringer knyttet til et kunnskaps- og evidensbasert barnevern.	4
Oppdraget	4
Oppbygning	5
Bakgrunn for FoU strategien	5
FoU-strategien (og forvaltningsreformen)	6
Konservative praktikere eller avantgardistiske byråkrater?	7
Enten eller, eller både og	7
Samtidig er det mye motstand	8
Noen konklusjoner	10
Etterlysningen av dialog	11
3. Deltakernes syn på barnevernets Fou-strategi.	12
Hva forbinder du med et kunnskapsbasert barnevern?	12
Grunnleggende innvendinger	13
På hvilke måter kan et kunnskapsbasert barnevern best videreutvikles?	16
4. Kort drøftelse og noen forslag til ny FoU strategi	21
Vedlegg.	24
Vedlegg 1.	24
Innledning ved Bufdir v/Kristina Nordlund. Forskningsavdelingen	24
Vedlegg 2	25
Deltakerliste	25

1. Metodiske begrensninger knyttet til analysen av utfordringene i det kunnskaps- og evidensbaserte barnevernet

Legitimiteten til velferdsstaten som en målmiddelorientert problemløsende stat (i motsetning til, eller i tillegg til velferdsstaten som en regelorientert og subsumerende stat) er bygget på en antakelse om at de som iverksetter politikken gjør dette med grunnlag i vitenskapelig kunnskap som folk flest (dvs. ikke-fagutdannede) ikke er i besittelse av.

Slik sett kan verken politikere, forvaltning eller fagfolk kan vente eller venter å vinne frem med argumenter hvis de ikke appellerer til forskning: Politikerne gjør det når de redegjøre for at skattebetalernes penger brukes på fornuftige måter; forvaltningen gjør det når de skal vise at de bruker de ressursene de rår over på måter som ivaretar politikernes ønsker og fagfolkene, som skal iverksette politikken, gjør det når de skal fremstille seg selv som kompetente i egne og andres øyne enten vi snakker om brukerne, overordnede eller den bredere offentligheten.

Utfordringen har vært at det ikke er lett å redegjøre for hva som virker bedre enn noe annet, eller hvilke handlinger eller operasjoner som rent faktisk bidrar til at noe virker. Forestillingen om sikker kausalanalytisk kunnskap på det samfunnsvitenskaplige området har vært omdiskutert vitenskapsteoretisk og metodologisk siden samfunnsvitenskapens barndom. Samtidig har fagfolkene vært utsatt for betydelig kritikk fordi de i for liten grad har handlet med bakgrunn i en vitenskapelig forankret kunnskap, men i stedet har handler med bakgrunn i traderte kunnskapsformer hvor lokale kulturer, fordommer, og private innfall har stått sentralt. Særlig har kanskje kritikken rammet profesjoner, som ikke selv har en vitenskapelig skoloring, slik blant annet leger og psykologer har.

Denne diskusjonen har fått en ny omdreining ved at man innenfor ulike kunnskapsområder har utviklet og tatt i bruk evidensbaserte metoder som tilsynelatende kan gi større grad av sikkerhet om hva som virker og ikke virker, enn annen mer tradisjonell vitenskapelig kunnskap. Dette skjer blant annet gjennom bruk av statistikk, randomisering og metaanalyser. Innenfor helsevesenet og behandlingforskning (medisinsk behandling, terapi og rehabilitering), innenfor utdanningssystemet, arbeids- sykefraværs og attføringsområdet og innenfor barnevernet, har man, til dels under ulike navn, søkt å ta i bruk slik kunnskap.

Det er lignende innsikter som har ligget til grunn for barnevernets nåværende forsknings- og utviklingsstrategi (2005-2008), en strategi som nå skal fornyes i lys av de erfaringene man har gjort seg i denne perioden. Det materialet vi her skal presentere er fra en workshop som Bufdir har tatt initiativ til og som Arbeidsforskningsinstituttet har stått faglig ansvarlig for, og som skulle gi innspill til den nye FoU strategien. Workshopen samlet et bredt utvalg av aktører fra barnevernsfeltet (se vedlegg), og hadde form av to gruppeoppgaver med skiftende gruppesammensetninger etterfulgt av plenumsfremleggelse, samt en forberedt innledning av undertegnede.

Begrensninger ved materialet. Bestillingen knyttet til workshopen var å oppsummere erfaringen med nåværende FoU-strategi, og som kunne gi føringer for revidert strategi, og at

dette skulle skje gjennom å involvere et bredt spekter av aktører fra statlig og kommunalt barnevern, private aktører og organisasjoner.

Strategidokumentet som har ligget til grunn for FoU strategien ønsket å realisere et kunnskapsbasert barnevern. Dokumentet har hatt fokus på hvordan man skal utvikle og frembringe forskningsmiljøer som kan bidra til at dette målet nås. Viktige elementer i strategien har vært et ønske om å konsentrere forskningsmidlene om færre miljøer, samt å styrke en forskning som i større grad tilfredsstiller krav til statistisk signifikans, kontrollgrupper, før-/etter studier, representative utvalg osv. Særlig har fokuset vært på å frembringe kunnskap som kunne styrke overordnede beslutningstakers mulighet for å styre og utvikle sektoren på fornuftige måter.

Bakgrunnen for strategien var i følge en representant for Bufdir som deltok i utviklingen av planen, en vurdering av at de eksisterende forskningsmiljøene var for små til å frembringe forskning av god nok kvalitet, og at mye av den tradisjonelle barnevernsforskningen hadde en tradisjon for deskriptive, eksplorerende casestudier, og for utviklingstiltak som ofte ikke ble godt nok dokumentert. Denne eksisterende forskningen ble opplevd som lite egnet til kunnskapsakkumulasjon og generalisering, dvs. til å danne grunnlag for overordnede og prinsipielle beslutninger, sammenlignet med det som var tilfelle for eksempel innenfor utdanning, psykiatri og helsevesen. FoU-strategiens mål var således i første rekke å øke kvaliteten på forskningen. Disse spørsmålene knyttet til produksjonen av kunnskapsbasert kunnskap berøres i liten grad eller bare indirekte i det følgende notatet;

For det første ønsket direktoratet i forbindelse med oppsummeringen av erfaringene med FoU strategien å gjennomføre en egen undersøkelse av forskningsmiljøenes synspunkter på strategien. Dette innebar at svært mange av de berørte forskningsmiljøene ikke ble invitert på workshopen, noe som gjør at synspunktene på den mer forskningsbaserte delen av FoU strategien i liten grad fremkommer i det materialet vi behandler her.

For det andre viste intervjuene vi foretok i forkant av workshopen at få hadde lest FoU strategien, og av de som hadde gjort det, var det ennå færre med artikulerte synspunkter på den. I stedet ble synspunktene om FoU strategien relatert til hva informantene selv – ut fra egen situasjon og erfaringer – forbandt med et kunnskapsbasert barnevern, og om dagens barnevern understøttet et slikt mål. Det viste seg raskt at synspunktene på et kunnskapsbasert barnevern ble knyttet til forsøkene på å evidensbasere barnevernet, og på utvikle en evidensbasert praksis, og som ikke minst Atferdssenteret har legemliggjort. Satsingen ble delvis opplevd å fortrenge andre former for kunnskapsbasert praksis, og syntes og assosieres til trekk ved barnevernsreformen (forvaltningsreformen), som sentralstyring, fokus på budsjettammer, utvikling av kontroll- og rapporteringssystemer, kort sagt med byråkratisering.

Vår innledning ble også preget av slike synspunkter, noe som i sin tur igjen kan ha lagt premisser for, og snevret inn, de diskusjonene deltakerne på konferansen førte.

Kort sagt kan det materialet som fremlegges her, ikke direkte inngå i en evaluering av barnevernets FoU-strategi. Workshopen handlet bare i liten grad om spørsmål knyttet til

organiseringen og utviklingen av forskningssystemet, og i større grad om hva ulike aktører opplever er de sentrale bestanddelene i strategien.

Materialet burde likevel være av interesse for overordnede myndigheter. Det fremviser en tydelig frustrasjon knyttet til dagens organisering av barnevernet; en avstand mellom sentrale og lokale barnevernsaktørers problemforståelse, og peker ikke minst på den betydning den lokale kontekst har hvis ny kunnskap skal nå frem og danne grunnlag for ny praksis. Kort sagt tydeliggjøres de ”formidlingsproblemer” FoU-arbeidet er forbundet med.

På den ene siden handler diskusjonene om hva som er gyldig kunnskap; om hvordan denne kunnskapen produseres; om det finnes én eller flere gyldige kunnskapsformer; om hvilken status erfarings- og praksiskunnskapen har; og om hva som i så fall er relasjonen mellom vitenskapelig og teoretisk kunnskap etc. På den andre siden, og kanskje først og fremst, handler diskusjonen om utfordringene knyttet til å implementere og ta i bruk slik kunnskap, og de konsekvensene dette oppleves å ha. Fortrenges andre kunnskapsformer? Går det på bekostning av annen kunnskap som trengs for å forbedre praksis? Fortrenges andre tiltak enn de evidensbaserte, og får uheldige konsekvenser får dimensjoneringen av andre tiltak? Skyldes disse eventuelle virkningene tilfeldige forhold (m.a.o. forhold som kan gjøres noe med) eller utgjør de en så å si en nødvendig del av implementeringen av en slik tenkning?

Designet av workshopen har som premiss at det er kompetente aktører som deltar, og som snakker ut fra kunnskap om hva de opplever som problemer og muligheter knyttet til en bestemt problematikk. Fordelen ved en slik tilnærming er at mangfoldet av synspunkter som eksisterer innen feltet gjøres kjent, og at deltakerne på en systematisk måte må forholde seg til andre synspunkter enn ens egne. Ulempen med en slik tilnærming er at den i liten grad tar stilling til eller prøver riktigheten av konkrete synspunkter og analyser, eller til representativiteten av dem. Designet kan imidlertid bidra til at deltakerne på relativt rask tid blir kjent med ulike aktørers synspunkter, og skape grunnlag for en felles diskusjon. Dette er viktig hvis videre oppgaveløsningen er avhengig av samarbeid, også med aktører hvis synspunkter man i utgangspunktet ikke forstår eller anerkjenner.

2 Konservative praktikere eller avantgardistiske byråkrater. Utfordringer knyttet til et kunnskaps- og evidensbasert barnevern.

Oppdraget

Den gamle FoU-strategien skal oppsummeres, og det skal lages en ny fra 2009 og fremover. Som forberedelse til dette arbeidet har BLD og Bufdir ønsket å oppsummere den gamle strategien, og få innspill fra dere om en ny. Denne workshopen inngår som en del av dette arbeidet. I tillegg sendes det også ut et spørreskjema, mer rettet inn mot forskningsmiljøene

AFI ble koblet inn fordi de ønsket et eksternt miljø til å hente inn synspunkter på strategien, og fordi AFI har et dialogperspektiv og har jobbet mye med bredmedvirkning. Direktoratet ønsket dialog, mer svar med to streker under.

Jeg synes dette er et dristig grep, av flere grunner. På den ene siden fordi diskusjonen om et kunnskaps- og evidensbasert barnevern er ganske politisert og fort kan forsterke etablerte posisjoner. På den andre siden fordi jeg ikke har fått diskutert innledningen jeg skal holde nå med departement og direktorat på forhånd og at de derfor vet like lite om hva som skal komme, som dere.

Vi har valgt to hovedgrep i forbindelse med workshopen.

På den ene siden har vi valgt å holde en innledning til gruppearbeidene. Vi mener dette kan være lurt for å sette tankeprosessene i gang, og gi noen innspill og en innramming av diskusjonene.

I den forbindelse har vi intervjuet departement (men ikke sentralt hold), direktorat, regionledelse, fagteam, kommuner, KS og fosterhjemsforeningen og organisasjonen for private barnevernstiltak på forhånd. Vi skulle ha snakket med flere, men pga av ressurser og tid og at flere informanter har vært vanskelig å få i tale pga lønnsforhandlinger, har vi ikke fått gjort mer.

På den andre siden har vi sammen med direktoratet søkt å sette sammen en deltakerliste som skal speile bredden i de synspunkter og erfaringer som finnes knyttet til barnevernet. Vi har dermed søkt å få med deltakere både fra høyt og lavt nivå, og fra så mange ulike deler av barnevernet som mulig. Også her har vi invitert flere enn det som har kommet. Men vi tror bredden likevel er godt ivaretatt. Forskningsmiljøene er ikke invitert til workshopen, fordi deres synspunkter ville bli ivaretatt gjennom datainnsamling i regi av direktoratet.

Den følgende presentasjonen står for min egen regning. Jeg håper imidlertid at jeg har fanget opp en del synspunkter som dere vil kjenne dere igjen i, og som i hvert fall kan danne grunnlag for en fruktbar diskusjon. Feltet er meget vanskelig, og jeg føler meg langt fra som noen ekspert. Tvert imot kan jeg med trygghet si at her er det dere som er ekspertene.

Oppbygning

Først vil jeg si noe om den generelle bakgrunnen for FoU strategien og forvaltningsreformen i barnevernet. Deretter vil jeg kortfattet presentere noen hovedelementer i FoU strategien.

Jeg vil så gi en karikert beskrivelse av to ytterpunkter i diskusjonen om et kunnskapsbasert barnevern, før jeg nyanserer denne beskrivelsen ved å gå litt nærmere inn hva ulike aktører beskriver som hovedutfordringer knyttet til et kunnskapsbasert barnevern.

Avslutningsvis vil jeg komme med en forløpig og oppsummerende analyse.

Bakgrunn for FoU strategien

Den gamle velferdsstaten forstilte seg profesjonene som redskaper i utbyggingen av velferdssamfunnet. Skulle de klare å løse de mange nye oppgavene kunne de ikke være regelfølgende saksbehandlere som i den gamle forvaltningen. De måtte få store fullmakter til innenfor lovens rammer og etter deres eget faglige skjønn å finne ut hvordan ulike oppgaver skulle løses. Man hadde derfor en stor tillitt til fagfolkene, en tillit som var forankret i deres utdanning og deres yrkesetiske forpliktelser.

Det er denne tenkningen som problematiseres fra slutten av syttitallet og fremover. På den ene siden ble det hevdet at brukernes rettsikkerhet var for liten, og at mye av den rettsanvendelsen som fagfolkene sto for ikke var holdbare fra en juridisk synsvinkel, og ofte preget av hensyn som ikke hadde noe med loven å gjøre i det hele tatt, men forhold knyttet til arbeidssituasjon, holdninger, verdier og egenskaper hos den enkelte.

På den andre siden trakk man i tvil fagfolkene faglighet. Det ble hevdet at deres faglighet ikke var vitenskapelig, men knyttet til en profesjonell mystikk, som var mer egnet til å beskytte mot kritikk, forhindre innsyn og forsvare eget yrkesmonopol enn nøkterne redegjørelser for prinsippene, målene og metodene yrkesutøverne benytte seg av.

Slik kan man si at velferdsbyråkratiet og profesjonene og fagfolkene selvstendige rolle var i krise. Svaret var å styrke borgernes rettsikkerhet, øke fagfolkene juridiske og faglige kompetanse, styrke kontrollen og styringen med deres yrkesutøvelse og økt fokus på kostnads- og formåls effektivitet.

For barnevernets del ble det i tillegg hevdet at det var store fylkesvise forskjeller når det gjaldt tilbud og kvalitet på tilbudene, og at kommunene fikk alarmerende dårlig bistand. Videre var kostnadsutviklingen alarmerende, og kontrollen med private institusjoner alt for dårlig.

Det ble også hevdet at barnevernets grunnleggende holdning var psykologiserende og individualiserende, mens det som trengtes i større grad var bedret målmiddel kompetanse, og en "systemrettet" arbeidsmåte. Familie- og nettverksorienteringen måtte økes, og tiltaksprofilen dreies mot lokalt baserte tiltak i nærmiljø og familie

Virkemidlene som har vært tatt bruk i forvaltningen generelt og i barnevernet spesielt har langt på vei vært begrunnet i disse målsettingene. De har vært karakterisert av:

- Sentralisering/statliggjøring for å sikre helhetlig styring
- Nye finansierings, styrings, kontroll og rapporteringssystemer

- Av rettsliggjøring
- Av forsøk på å endre og øke kompetansen hos yrkesutøverne gjennom kunnskaps- og evidensbaserte metoder
- Og gjennom nye organisasjonsformer for å sikre bedre utnyttelse av ressursene (kostnads- og formålseffektivitet)

FoU-strategien (og forvaltningsreformen)

Det er i denne sammenhengen vi må se FoU strategien. Ikke som noe løsrevet fra forvaltningsreformen, men som en integrert del av den.

Målet for FoU-strategien var å utvikle forskningsbasert kunnskap av høyeste kvalitet rettet inn mot de mest sentrale utfordringene sektoren står overfor (faglig styring, likeverdighet, utvikling og samarbeid)

Denne kunnskapen skulle så gjøres kjent og brukt i praksisfeltet, men også ligge til grunn for politikktutforming og forvaltning. Alle tiltak som skulle utvikles skulle være basert på evalueringer og forskningsmessige resultater. Nye metoder og kunnskap skulle implementeres, og særlig skulle det legges til rette for forskning som utvikler metodikk for evaluering; for en systematisk og forskningsbasert praksis og for resultat og kvalitetsmåling i tiltak og metoder: ”Forskning og kunnskapsbasert praksis (evidensbasert praksis) skal være utgangspunktet for Bufetats utvikling av kompetanse og fagutøvelse”.

Det skal også utvikles en god infrastruktur for formidling og læring hvor nettbasert formidling og kompetansetiltak vil være en hovedkanal

Strategien bygger på et skille mellom kunnskap og handling, eller mellom ånd og hånd, som Olav Eikeland ville si det, og hvor kunnskapen produseres i forskningsinstitusjoner, formidles via utdanningen og tas i bruk og anvendes i arbeidslivet. Det er m.a.o. ulike personer som produserer, formidler og tar kunnskapen i bruk.

Avslutningsvis heter det ”For at kunnskapen som utvikles skal bli brukt og inngå som en del av en ny og endret praksis er det avgjørende at de som skal bruke kunnskapen føler at de også trenger kunnskapen. Dette oppnås ved å gjennomføre gode analyser og god dialog med praksisfeltet”.

Som vi skal komme tilbake til ligger mye av utfordringene ved FoU strategien i at dette i liten grad oppleves å ha skjedd.

FoU strategi kan høres teknisk og kjedelig ut. I realiteten en del av en målbevisst politikk for å skape et nytt og mer kunnskapsbasert barnevern, både politisk, forvaltningsmessig og hos praktikerne... og et resultat av et ønske om en stor forandring i kompetanse, tenkemåter, organisering, personalpolitikk, faglighet.

Eller som en i direktoratet formulerte det: ”Tenkningen er i tråd med tidens krav til dokumentasjon og telling, og det som ikke kan telles kan heller ikke få penger... og selv om retorikken er blitt mer utviklet nå, så lever vi fremdeles i en tid hvor økonomiske og juridiske forhold utgjør styringsparadigmet...

Konservative praktikere eller avantgardistiske byråkrater?

Diskusjonen om kunnskapsbasering kan karikert plasseres på to ytterpunkter, som for eller mot evidens:

Kritikerne av evidensbaseringen karakteriseres forsvarerne slik:

Dette handler om en religiøs bevegelse importert fra USA, og utviklet i en helt annen sammenheng enn den norske. Her settes kunnskap lik evidens, og alle andre kunnskapsformer forkastes. (At de tør å bruke om evidens om folk er i seg selv skremmende, de tar i fra folk sin frie vilje.) Det er et lite og lukket atferdspsykologisk miljø som står bak dette, som både innfører, evaluerer og sertifiserer tiltakene. De har blitt et eget system innen systemet. Tenkningen brukes som del av en strategi for å styre og kontrollere praktikerne, man ønsker ikke lenger at fagfolkene skal ha rom for skjønn og autonomi og personlig ansvar, i stedet legges ansvaret i systemene og manualene. Videre selekterer tiltakene vekk mange klienter som ikke passer (uten seleksjon - ingen evidens), og bryr seg ikke med dem som selekteres vekk. Tenkningen er basert på samlebåndstenkning - at alle skal være like. Men ingen unger er like. Barnet står ikke lenger i sentrum, men prosedyrene og manualene.

Forsvarerne av evidensbaseringen karakteriseres motstanderne slik:

I Norge betraktes kunnskap om effekter som en instrumentalisering av omsorgen. Evidens er liksom lik "uten følelser". I stedet for evidensen settes "det gode hjertet" og det relasjonelle. Men også evidens forutsetter hjerte og relasjonelitet. Vi bare ønsker å forstå hva dette egentlig innebærer. Denne kritikken mot evidensforskningen er umoden og misforstått.

Vi må ikke sette oss i en situasjon hvor det vi gjør er basert på treghet, vaner og tradisjoner og ubegrunnet endringsmotstand. Vi kan ikke la sosial- og barnevernsarbeidere som verken har en utdanning som er tilpasset den nye virkeligheten og som heller ikke holder seg oppdatert i forhold til nyere forskningslitteratur, bestemme hva de vil lære av nyere behandlingsmetoder og teorier, eller bestemme hva som er til det beste for barna. I stedet burde arbeidsgiver pålegge dem å arbeide etter bestemte prosedyrer i forhold til spesifikke problemer. Folk er rett og slett negative til å lære noe nytt, og arbeidsgiverne bruker ikke styringsretten sin.

Og selv om det er sagt at det er et større problem i barnevernet at "man er for enige, og for lite villige til å ta egne troer og faglige ståsteder opp til debatt", enn at man har for høylydte diskusjoner – så er spørsmålet likevel hvor gode disse karikaturene for å bringe diskusjonene om et kunnskapsbasert barnevern – et barnevern som alle uansett avskygning ønsker seg - videre.

Enten eller, eller både og.

Men diskusjonene er så langt jeg kan forstå mer nyanserte enn dette. Det er ingen som er mot et kunnskapsbasert barnevern, også om det skulle innebære evidensbasering i strengere forstand.

En barnevernsleder i en kommune sier. "Det ikke slik at jeg er mot evidensbaserte metoder, snarere tvert imot. De kan være bra, men det kan ikke være et automatisk system eller et system som erstatter alt annet".

En representant for kommunene understreker: ”Vi er ikke i mot evidens. Tvert imot har kommunene gode erfaringer med de evidensbaserte metodene, særlig i store bykommuner hvor det arbeider mange med videreutdanning. Tilbøyeligheten til å bruke evidensbaserte metoder øker med utdanning. Men i andre kommuner er det for lite kompetanse i førstelinjen til å ta dem i bruk; Det er ikke tilstrekkelig men noen kursdager for å få kommunen til å velge evidens.

En representant for fagteamene sier: ”Det var mye skepsis ute til MST. Men etter hvert har vi funnet ut at det fungerer – kommunene etterspør dette, og nå kommer også FFT (functional family therapy) som skal være mindre rigid enn MST...”. En annen representant sier: ”Fordelen ved MST/PMTO er at man sees i kortene og blir vurderte. De redegjør for praksis og gir innsyn. Dette er viktig for barnevernet å skape en gjennomslagskraftig praksis, men da må vi kunne beskrive hva som skjer... de er flinke på kommunikasjon og brukervedvirkning”.

En privat organisasjon sier: Vi får høre at ”metodene våre må bli tydeligere, hvis dere skal være med i gamet. Og vi er ikke uenig i det. Evidens er viktig. Det er viktig å vite hva som virker og ikke virker. Vi jobber med å bli profesjonelle... (samtidig kan vi jo ikke utvikle denne evidensen alene, særlig når de evidensbaserte tiltakene er forbeholdt statlige aktører)”.

Samtidig er det mye motstand

Samtidig er det mye motstand, særlig mot det evidensbaserte barnevernet. Min forståelse av denne motstanden er at den ikke dreier seg om en motstand mot evidensbasering i og for seg selv. I stedet dreier det seg om *en opplevelse av* at et kunnskapsbasert barnevern er blitt satt lik et evidensbasert barnevern, og at evidensen er blitt den nye normen for kunnskap. Og videre at denne normen forsterkes og støttes opp under av sentralt utviklede styrings- og kontrollsystemer.

Det er flere forhold som understøtter en slik opplevelse, og jeg vil fire slike forhold her:

Et evidensbasert barnevern har stor gjennomslagskraft. Forestillingen om et evidensbasert barnevern har hatt en betydelig gjennomslagskraft, langt ut over det antallet barn for eksempel som direkte berøres av det. Dette henger sammen med blant annet med;

- At man har blitt konfrontert med det gjennom den statlige politikken og styringen
- At man har møtt det i bestillinger og kravspesifikasjoner fra bestillerne av tiltak/tjenester
- At det representerer et av de mest sentrale tilbudene som fagteamene har kommet med til kommunene.
- At ansatte som læres opp i det, utgjør en referanse for kollegaene som kollegaene måler egen og andres kunnskap opp mot
- Og at denne kunnskapen anerkjennes gjennom tilbud om interessante stillinger, kompetanseheving og bedre lønn.

Dette har skapt usikkerhet om egen kunnskap. Er den gamle kunnskapen blitt ugyldiggjort? (Erstatter den evidensbaserte kunnskapen gamle kunnskapen, eller kommer den i tillegg til for eksempel ”det gammeldagse miljøarbeidet”? Finnes det bare en, eller finnes det mange former for kunnskap? Kan disse kunnskapsformene kombineres?)

Men det har også skapt sinne (og motstand). Man vil ikke gå med på at den kunnskapen man møysommelig har tilegnet seg plutselig skal være uten verdi. Den erfaringsbaserte kunnskapen er også gyldig, og man mener man kan dokumentere det. Og hva med kunnskap om lover og regler; om brukernes oppfatninger og erfaringer; eller om å prioritere, å snu seg om innenfor knappe ressursrammer – er ikke dette også kunnskap. Kort sagt vil man ikke at egen kompetanse underkjennes.

Samtidig har også skapt ønske om videreutdanning, særlig i det kommunale barnevernet. Det er ikke nok med noen enkeltstående kursdager for å få kommunen til å velge evidens.

Bare en liten del av barnevernet er evidensbasert (og kan evidensbaseres). Samtidig er det bare en liten del av tilbudet i barnevernet som er evidensbasert og det er antakeligvis veldig mye av barnevernets virksomhet som aldri kan bli evidensbasert, men må foregå på tradisjonelt vis.

Dette foranlediger spørsmål om hva som skjer med disse tradisjonelle delene av barnevernet. Hva er FoU strategien for delene av barnevernet som ikke er evidensbasert? Hvordan understøtter FoU strategien gode kunnskapsbaserte metoder i kommunene eller institusjon... blant annet de gode eksemplene på samarbeid mellom kommuner og fagteam? Kort sagt reises spørsmålet om satsingen på evidens går på bekostning av tradisjonelle tiltak/eksisterende metodikk og utvikling av nye tilnærminger, i andre deler av barnevernet?

Hva med barna som ikke passer? Evidensbaserte metoder forutsetter at man må selekttere inn de barna/familiene som passer metodene. Resultatet er at ungdommene må passe inn i kriteriene for tiltakene, mer enn omvendt. Men hva med dem som ikke passer inn, og som ofte er barna med de største atferdsproblemene. Hvor har vi det gode tilbudet til dem?

Opplevelsen er at man ikke dette tilbudet. Fra sentralt hold måles fagteamene på bruk av de evidensbaserte tiltakene, og hvor det ofte har vært ledige kapasitet. Samtidig oppfyller mange av ungdommene ikke institusjonens krav. Da skal man fortrinnsvis bruke andre statlige institusjoner. Samtidig er det heller ikke så lett å plassere dem i statlige institusjoner, dels pga manglende kompetanse, og som det vil kreve lang tid og mye ressurser å utvikle, og dels pga "smittefaren". Det er ikke alltid klokt å putte rabiater trettenåringer på samme sted. Endelig så er det føringer på å unngå å bruke kostbare private fosterhjem.

Det interessante med denne beskrivelsen er etter min mening, ikke om den er sann eller gal, men at den illustrerer hvordan skepsis og motstand, ikke nødvendigvis er knyttet til evidensbaseringen i og for seg selv, men til en skepsis til stramme økonomiske styringen av etaten, og blant annet den mangelfulle utviklingen av det statlige institusjonstilbudet.

Hva med de private barnevernsinstitusjonene? Her finnes hvert fall blant de aktørene jeg har intervjuet den største misnøyen med evidensbaseringen. Igjen vil jeg hevde at denne motstanden ikke primært er knyttet til evidensbaseringen, i og for seg selv. I stedet er det knyttet til en rekke andre forhold, særlig knyttet til private aktørers rolle i barnevernet.

På den ene siden er det en betydelig politisk usikkerhet knyttet private institusjoners eksistens. Etter forvaltningsreformen har de hatt en opplevelse av å skulle fases ut, og hvor både fagforeninger og regjering har ønsket at de private skal ut. Det har ikke minst vært reist spørsmål om deres motiver – profittjegere uten idealer.

På den andre siden har de vært gjennom betydelige reformer knyttet til godkjenning og sertifisering. Dette har delvis vært opplevd som å skape et stort byråkrati blant annet ved at man godkjennes både av staten og kommunen. I tillegg har det vært reist tvil om skjønnet bak selve godkjenningen. Men sist og ikke minst har man opplevd at egen kompetanse har blitt underkjent.

Videre har organisasjonene vært gjennom et nytt innkjøpsregime, hvor det konkurreres pris og kvalitet, og hvor mange gode institusjoner også har falt igjennom. Og som i tillegg skaper en krevende økonomisk situasjon for mange av institusjonene.

Samtidig så er det et krav om at institusjonene skal tydeliggjøre sine metoder, og argumentere kunnskapsbasert. Men hvordan skal de lykkes med det når de evidensbaserte baserte tiltakene er forbeholdt statlige aktører, og de selv ikke lenger er med på de faglige aktivitetene som arrangeres av etaten? Og institusjonene kjemper for økonomisk overlevelse.

Resultatet er en opplevelse av byråkratisering og formalisering, og hvor evidensen brukes som et økonomisk virkemiddel - et effektiviseringstiltak - for å skvise de private aktørene ut, mer enn til å sette barnas behov i sentrum.

Kanskje jeg gjengir dere galt. Det generelle poenget er imidlertid igjen hvor vanskelig for ikke å si umulig det kan være å diskutere et kunnskaps- og evidensbasert barnevern, annet enn filtrert gjennom de konkrete økonomiske organisatoriske og praktiske erfaringene de ulike aktørene utsettes for.

Noen konklusjoner

På denne måten kan man si diskusjonen om et kunnskapsbasert barnevern, har blitt snevret inn til å handle om et evidensbasert barnevern. Samtidig er mange av diskusjonene knyttet til et evidensbasert barnevern ikke knyttet til evidensbasering i og for seg selv, men til den måten man har blitt presentert for det eller selv har konstruert det.

Viktige trekk her er opplevelsen av evidensbasering som norm, som så å si nullifiserer og ugyldiggjør annen kunnskap.

Et annet viktig trekk er opplevelsen av at andre deler av barnevernet som ikke er evidensbasert har gått for lut og kaldt vann, og at det ikke har vært laget en FoU-strategi for denne mer tradisjonelle og forsknings- og erfaringsbaserte delen av barnevernet, enten den foregår i institusjonene eller i kommunen.

Et tredje trekk er opplevelsen av at utviklingen av evidensbaserte tiltak, sammen med en resultatorientert kultur hvor bruken av slike tiltak måles, samt en generell knapphet på ressurser og tiltaksplasser, har innebåret at flere barn har fått dårligere tilbud enn det de ellers kunne ha fått.

Et fjerde forhold er at de private institusjonene opplever seg satt på et sidespor, og at evidensbaseringen brukes som et virkemiddel for å presse dem ut av markedet.

Felles for alle disse erfaringene synes å være at diskusjonen om etatens FoU-strategi knyttet til et kunnskapsbasert barnevern, handler mindre om ulike kunnskapsformer og gyldigheten av dem, eller om hvordan ulike former for kunnskap kan brukes for å fremme kvalitet i

praksis. I stedet handler det om den stramme styringsmessige og organisatoriske kontekst kunnskaps- og evidensbaseringen har foregått innenfor. Kort sagt har man opplevd at satsingen på evidens har gått hånd i hanske med innføringen av en forvaltningsorganisasjonisk reform hvor styring og kontroll har stått sentralt. For mange er resultatet at etatens FoU-strategi, evidenstenkningen og byråkratisk styring og kontroll, fremstår som et og det samme.

Etterlysningen av dialog

Et gjennomgående trekk ved alle intervjuene er etterlysningen av bedre dialog. Et kunnskapsbasert barnevern handler ikke bare om utvikling og implementering av forskningsbasert kunnskap, men også om drøftingsmøter og likeverdig dialog om hvilke konsekvenser forskningen kan ha for praksis, og om hvordan praksis og erfaring kan informere forskningen. Ikke minst handler det om hvordan gode intensjoner forandres i møtet med en besværlig virkelighet. Kort sagt etterlyses det en FoU-strategi for et kunnskapsbasert barnevern som gir større rom for erfaringskunnskap og erfaringsbaserte metoder, og som diskuteres i sammenheng med den mer strengere og mer evidensbaserte kunnskapen.

På mange måter har direktoratet foregrepet denne etterlysningen gjennom å ta initiativ til denne workshopen. For det er ingen tvil om at også direktoratet fører diskusjoner om hva et kunnskapsbasert barnevern er for noe, og hvordan man best kan fremme det. Og det er heller ingen tvil om at direktoratet er betydelig mer nyansert i sin forståelse enn det som har fremkommet her.

På den ene siden diskuterer de hvordan man best skal få til en FoU strategi som svarer på de ulike kunnskapsbehov man har. Da kommer man ikke utenom en diskusjon om hva egentlig evidensbasert kunnskaper for noe, og om det finnes andre forskningsbaserte tilnærminger til kunnskap enn denne. Heller ikke kommer man utenom å reise spørsmålet om det finnes andre kunnskapsformer som har gyldighet, enn de vitenskapelige.

På den andre siden diskuterer de hvordan denne kunnskapen kan spres, formidles og utvikles. Dette kan ikke bare handle om utviklingen av gode kunnskapsoversikter og av et digitalt bibliotek, men også hvordan man kan diskutere konsekvensene av disse oversiktene med praktikerne, og i lys av deres ulike kunnskapsforståelser. Ikke minst må kunnskapen også utvikles i en nærmere dialog med praksisfeltet.

Og dermed er vi over på dagens tema, nemlig deres synspunkter og innspill på departementet, direktoratet og etatens nye FoU strategi.

3. Deltakernes syn på barnevernets Fou-strategi.

Den følgende fremstillingen bygger på egne og andres skriftlige referater fra de fleste gruppearbeidene som foregikk på workshopen, samt på referater/overheads fra fremleggelsene i plenum. Referatene vil ikke være dekkende for alle de synspunkter som fremkom på workshopen. Viktige synspunkter og nyanser kan være oversett og utelatt, både av referentene og av oss. I notatet har vi strukturert og systematisert de argumentene og synspunktene som har fremkommet. Denne strukturen og systematikken er vår, og noe vi står ansvarlig for. Vi har imidlertid søkt å gjengi de oppfatningene og argumentene som fremkom i workshopen så fullstendig og nøyaktig som mulig. Ulike synspunkter føres ikke tilbake til enkeltpersoner/aktører. Det innebærer at materialet ikke kan brukes for å si noe bestemt om hva for eksempel KS, Bufdir eller Atferdssenteret måtte mene om dette eller hint.

Først gjennomgår vi materialet fra gruppearbeid 1 hvor spørsmålet lød: Hva forbinder du med et kunnskapsbasert barnevern? Ta utgangspunkt i egen rolle som fagperson. Drøft positive og negative erfaringer knyttet til bestrebelsene på å kunnskapsbasere barnevernet. Gruppene var her homogene.

Dernest gjennomgår vi materialet fra gruppearbeid 2 hvor spørsmålet lød: På hvilke måter kan et kunnskapsbasert barnevern best videreutvikles? Hvordan kan fagfolk og iverksettende myndigheter bidra i en slik utvikling? Gruppene var heterogene.

Hva forbinder du med et kunnskapsbasert barnevern?

Vi presenterer først argumenter som fremstiller fortrinnene ved evidensbaseringen, dernest en del av kritikken av, før vi redegjør for ulike kommentarer til kritikken av et evidensbasert barnevern.

"Hvis medisinen hadde jobbet like tregt som sosialt arbeid, hadde vi ennå ikke hatt penicillin"

Fortrinnene ved evidensbasering hevdes å være mange:

For det første er det viktig å vite hva man driver med og om det man gjør har noen effekt. Dette selv om man ikke kan få slik kunnskap på alle områder. Men et sted må man begynne. Et eksempel på verdien av systematisk forskning er når den forteller oss at det er bedre å få hjelp hjemme enn å plasseres i institusjon, slik vi tidligere trodde. Da var det mange aktører inne som jobbet med relasjonen til barna. Forskningen viste at dette skapte avstand til foreldrene. Da kan det være riktig å fokusere på foreldreorienterte tiltak som understøtter deres autoritet.

Det er imidlertid ikke bare viktig å vite om det man gjør har effekt, men også å ta i bruk denne kunnskapen. Det vil være uetisk og ikke sikre svake barn tiltak som har dokumentert effekt. Vi må forvalte en dokumentert kunnskap for å kunne heve lønnen vår, sies det. Samtidig baserer svært mye av det som settes i gang i barnevernet *ikke* på slik forskning (for eksempel familieråd). Et viktig mål blir derfor å utvide tenkningen til stadig flere områder, slik at man kan si at de har dokumentert effekt.

Det er også viktig å skape en kultur for evalueringer og dokumentasjon, noe som gjør at man kan se på egen praksis med et kritisk blikk, uten å bli alt for nervøse.

For det andre tvinger evidenstenkningen tiltakene til å synliggjøre egen metodikk og fremgangsmåte. den skaper en økt bevissthet om nødvendigheten av å dokumentere det man gjør, for å kunne avgjøre om det er forskningsbasert og utgjør elementer i et godt barnevern.

Videre frembringer de evidensbaserte tiltakene en "lojalitet til metoden". "Manualtenkningen" synliggjør og skaper sammenheng mellom det man sier og det man faktisk gjør, og som vi ellers vet er et problem.

Metoden gir også lov til å være kritisk til "privat praksis". Veldig mye av arbeidet i barnevernet er basert på etikk og ideologier, og det er vel og bra, men man må også vite om det man legger penger i har noen effekt. Dette handler å tenke metodesystematikk.

Etter hvert som kunnskapen om hva som virker evidensbaseres, blir utfordringen å justere praksis. I denne forbindelse blir det særlig viktig å ta i bruk forskningen på en slik måte at den blir nyttig/relevant for praktikerne – å få til en god dialog med feltet. En annen utfordring er å fremskaffe en slik forskning. Forskningsfeltene er fragmenterte, og kan ikke alltid levere den forskningen som etterspørres. Det trengs noe mer enn deskriptiv forskning. Forskningen må ha et godt metodisk design og inneholde både analyser og anbefalinger. Slike utfordringer kan også henge sammen med at man ikke lykkes å få til gode og klare nok bestillinger til forskningsmiljøene.

Kritikken av "evidensbaseringen"

På basis av det fremlagte materialet vil vi hevde at kritikken av "evidensbaseringen" ikke så mye handler om evidensbaseringen i og for seg selv. I stedet handler den om de administrative, ressursmessige og kompetansemessige konsekvensene av at denne tenkningen oppleves å skulle ligge til grunn for utformingen av barnevernet.

Dette betyr imidlertid ikke at det finnes synspunkter som også kan bære bud om en mer fundamental kritikk:

Grunnleggende innvendinger

For det første har vi de synspunktene som setter spørsmål ved om godt barnevernsarbeid overhodet handler om vitenskapelig og metodisk kompetanse. I stedet vektlegges "relasjonsarbeidet": "Alle barnevernsbarn som blir spurt om hva som gjorde at de klarte seg vil si: den personen der". Det handler om at relasjonen/personen går forut for evidensen, og ligger til grunn for det faglige arbeidet. Her vektlegges ekthet, engasjement, tillit og stabilitet og det å skape et interessefelleskap/felles opplevelser og som bygger opp under naturlig samhandling. På denne måten blir teori og metoder noe sekundært, og som brukes avhengig av det enkelte barn. I stedet er det miljøterapeuten – den signifikante andre – som er metoden: (Gutter liker ikke å snakke. Relasjonene må bygges opp ved å gjøre ting sammen med dem, over motoren eller på turer. Når vi står der bak rattet på fartøyet i høy sjø, da sier de: Dette er livet. Da bygges relasjoner, da hører de på meg når turen er over). Dette kan vi kalle relasjonsargumentet.

I en forstand er dette en radikal kritikk av et forskningsbasert barnevern, fordi den nettopp ikke henter sin legitimitet fra forskningen, men fra den primære og hverdagslige erfaringen vi har av å være mennesker i verden, og av hvordan relasjoner bygges.

Samtidig er det også nettopp mot en slik forståelse deler av den vitenskapelige kritikken mot barnevernets praksis er forbundet. For hva er det helt spesifikt den konkrete personen gjorde og som brukeren sier at hjalp dem? Og hva når man ikke lykkes med å etablere en relasjon? Kan vi ikke si noe om dette så blir det vanskelig å lære relasjonsarbeidet bort. I stedet blir det en egenskap ved en person. Vi er alle forskjellige og unike, og det er det som gjør relasjonsbygging så vanskelig. Samtidig kan vi, hevdes det, finne ut hva som bygger en god relasjon, og gode relasjoner er noe som kan læres. Marte Meo hevdes å være et eksempel på en slik tilnærming.

Et annet argument er praksisargumentet, dvs. at kunnskap først blir gyldig hvis kunnskapen utvikles sammen med de berørte, og hvor ny kunnskap direkte omsettes til ny handling (aksjonsforskning). En slik tilnærming kan teoretisk sett hevdes å være basert på en annen kunnskapsforståelse enn den evidensbaserte forskningen. Men om dette er mulig, synes denne muligheten ikke å benyttes. Aksjonsforskningen synes i stedet å betraktes som et supplement til den evidensbaserte forskningen.

Videre hevdes det at evalueringene av de evidensbaserte tiltakene er designet slik at resultatene må bli vellykkede (tautologiargumentet). Det hevdes også den evidensbaserte forskningen spriker i ulike retninger, og at den faktisk heller ikke makter å dokumentere at noen tiltak er mer effektive enn andre. Hvorfor skal man da legge evidensens til grunn for det man gjør? Dette kan vi kalle relativiseringsargumentet. En tredje argumentasjon er av kunnskapssosiologisk art: Her hevdes det at diskusjonen om evidens ikke handler om gyldighet overhodet, men til atferdspsykologenes ønske om hegemoni på barnevernsområdet. Det handler om hvem skal ha makten. Det hevdes også at den evidensbaserte forskningen ikke klargjør sitt eget gyldighetsområde, dvs. hva som kan evidensbaseres og hva som ikke kan evidensbaseres.

Et siste argument handler om *generaliserbarhet*: Er det mulig å overføre amerikanske evidensbaserte tiltak til Norge, eller burde vi utvikle egne modeller, avledet av de amerikanske modellene, men tilpasset norske forhold.

Kritikken av implementeringen av et evidensbasert barnevern.

På tross av disse mer grunnleggende innvendingene, synes som vi var inne på over, de mer ”organisatoriske” argumentene å dominere, dvs. utfordringene knyttet til implementeringen av et evidensbasert barnevern. Man har en opplevelse av overstyring: Dette er teorien. Dette virker. Gjør det. Men instruksjoner er ikke nok. Her er det særlig to argumenter som fremheves:

Evidensbaseringe fortrenger og forringer andre kunnskapsformer. Dette handler om en opplevelse av at evidensbaseringen fremstår som den eneste gyldige kunnskapsformen, og at verdien av den praksisbaserte kunnskapsformen fortrenges og fremstår som mindreverdige. Det kommunale barnevernet, for eksempel, settes lik et ikke-kunnskapsbasert barnevern.

Det hevdes at det meste av det som foregår i barnevernet ikke er evidensbasert, (og kanskje aldri kan bli det). At store deler av barnevernet ikke er evidensbasert innebærer imidlertid ikke at det ikke virker. Ting kan virke selv om det ikke er evidens for det.

I denne forbindelse reises det spørsmål om statusen til alle de andre kunnskapsformene som finnes og trengs i barnevernet? For eksempel knyttet til flerfaglighet (man skal kunne litt om alt), og kunnskap om andre administrative og organisatoriske arrangementer (for eksempel skole og arbeid). Og hva med refleksjonskompetansen og erfaringskompetansen? Hvilken plass skal disse kunnskapsformene ha, og hvor er forsknings- og evalueringssinnsatsen som kan vise at disse kunnskapsformene/tiltakene duger?

Opplevelsen er at man trenger et videre kunnskapsbegrep enn det evidensbaserte. Det evidensbaserte må være et supplement og ikke en erstatning for andre kunnskapsformer. Et kunnskapsbasert barnevern må være/er noe mer og noe annet enn det evidensbaserte. Man trenger mer kunnskap enn det evidensbaserte om hva som virker og ikke virker. Evidens er slik sett snevert. Kunnskap er mye videre.

I denne forbindelse oppleves det også at god barnevernsfaglig kompetanse mistes fordi de ikke har fått anledning til å dokumentere det de gjør, og at kunnskap, tiltak og kompetanse bygges ned, bare fordi de ikke er evidensbaserte. Særlig synes dette å handle om private aktører og institusjonstilbud. Her finnes det en opplevelse at man i tillegg til å presses på økonomi, presses gjennom bestillings- og sertifiseringsregimer som gjør at mangfoldet og gode tiltak/praksis forsvinner fordi man ikke klarer å dokumentere hva man holder på med. For eksempel innføres det turnusordninger som vanskeliggjør det relasjonsarbeidet man tidligere lykkes med, og bruk av de alternative metodene, særlig ”kollektivene” i barnevernet har stått for.

De evidensbaserte metodene tiltakene omfatter få barn, og går på bekostning av andre tiltak. Dette argumentet inneholder flere ulike forhold. På den ene siden hevdes det at dimensjoneringen av de evidensbaserte tiltakene har gått på bekostning av andre tiltak. Tiltakene er kostbare, og har ikke kommet som et supplement, men til fortrensel for andre tiltaksformer. Videre reises det en etisk problemstilling knyttet til at tiltakene bare omfatter noen få barn. Det hevdes at man bruker evidensen til å skyve ut barn og foreldre med mindre problemer, og utvikle et tiltaksapparat rettet mot en veldig liten gruppe (Men kommunene kan ikke selektere barna). Hva med alle de andre barna som trenger gode tiltak? En annen side av dette er etterlysningen av mer evidensbasert forskning, blant annet av fosterhjemmene. Hvor finnes metodene for oss som tar seg av mange av de tyngste barna? Og av flere evidensbaserte tiltak.

Andre forhold som nevnes er de evidensbaserte tiltakene er lite flinke til å samarbeide med andre instanser; at de ikke tar brukervedvirkning på alvor; samt en etterlysning av mer opplæring og videreutdanning i metodene.

Kommentarer til kritikken av et evidensbasert barnevern

Det flere og ulike kommentarer til den kritikken evidensforskningen er blitt utsatt for:

Det hevdes at man mangler en tradisjon for å etterprøve tiltak i Norge og Norden.

Vi må tilby barna hjelp som er dokumentert. Noe annet er uetisk. Dette forutsetter suksesskriterier og systematisk kunnskap som ikke kan identifiseres lokalt. Evidens omtales alltid som negativt. Det er det imidlertid ikke. Vi må få folk til å forstå dette, og aktivisere folk i diskusjonene. Dokumentasjon må ikke bli noe som de andre (de i dep og dir) holder på med.

Det at mye forskningsmidler nå kanaliseres til evidensbasert forskning, kan innebære at denne forskningen blir gjøkungen som skyver alt annet til side. Samtidig bør det ikke være slik at selv om har utviklet noen veldig gode metoder på noen avgrensede områder, så skal andre ikke få anerkjennelse for det de gjør. Mangelen på anerkjennelse for andre tilnærminger kan imidlertid ikke være et argument mot evidensbaseringen. Vi trenger flere fyrårn, og hadde vi hatt en bredere satsing ville vi også kunne ha hatt flere av dem. Men når krybben er tom bites hestene.

Tilsvarende resonnementer gjennomføres knyttet til de barna som ikke får evidensbaserte tiltak. Dette kan ikke være et argument mot evidensbasering. I stedet trenger vi mer evidensbasert kunnskap også for andre grupper, og må utvikle et bredt tilfang av ulike evidensbaserte tiltak.

Mye av kritikken er også basert på misforståelser hevdes det: Evidensforskningen er mer nyansert og omhandler mye mer enn debatten skulle tilsi. Den anerkjenner også andre former for kunnskap som gyldig, selv om den randomiserte forskningen rangerer høyest: Veldig mye av den forskningen som kjøpes er heller ikke evidensbasert eller knyttet til effektstudier, men tvert imot av kvalitativ art: Forskningen er bare at av de beina barnvernet står på. I tillegg har du erfaring, rammeverk (økonomi og forvaltning) og politikk: Det er ingen motsetning mellom evidens og relasjon. Tvert imot forsker man på hva en god relasjon består i, og betrakter det som en overførbar kunnskap, og noe som kan læres.

Samtidig finnes det også argumenter som er knyttet til at motstanden mot evidensbasering, egentlig er en motstand mot å bli evaluert. Tilsvarende forklares en del motstanden mot de evidensbaserte tiltakene at de fremtvinger en "lojalitet til metoden". På den ene siden skaper den samsvar mellom det man sier og det man gjør, på den andre siden en fornemmelse av at man kontrolleres og at det kan være ubehagelig hvis det avsløres lite samsvar mellom det man sier og det man gjør.

På den andre siden hevdes det også at man har vært for lite flinke til å flagge de nye metodene, og at implementering og forankring ikke har vært vellykket. Man har ikke vært tydelige nok på hva evidens handler om, på den ene siden, og på den andre siden kanskje gått for langt i retning av å påstå hva som kan være effektivt.

Igjen etterlyses det dialog for å lære av hverandre og å finne ut hvordan man tenker.

På hvilke måter kan et kunnskapsbasert barnevern best videreutvikles?

Et åpent og pluralistisk barnevern

I de fleste diskusjonene uttrykkes et ønske om ikke å komme i en enten eller situasjon, i stedet dreier det seg om både og. Samtidig er mange opptatt av at siden feltet er så komplekst så må

alle involverte tåle uenighet, kritikk og debatt, selv om den skulle bygge på misforståelser. Tabuiseres kritikken, forsvinner den ikke, i stedet havner man kanskje nettopp i politiserte skyttergravskonflikter hvor man er for eller mot evidens, for eller mot private aktører, for eller mot institusjonsplasseringer etc. Mange er opptatt av at dette forhindrer videreutvikling av feltet, og at det dreier seg om, er å få til en bedre forståelse og kommunikasjon av de ulike kunnskapsforståelsene som er involvert. På mange måter kan vi si at det eksisterer en slags form for kunnskapspluralisme hos flere av aktørene, en tro på at et kunnskapsbasert barnevern må være et åpent og lydhørt barnevern, som er åpent for flere metoder og tilnærminger.

Samtidig er det liten tvil om at etterlysningen av denne åpenheten, som vi skal komme tilbake til under, har som et siktemål å åpne opp for alternative kunnskapsforståelser til den evidensbaserte.

Store kunnskapshull

Det identifiseres mange og store kunnskapshull i barnevernet. Det kan handle om behov for mer kunnskap om barnevern og innvandrere/etniske minoriteter (her finnes mye kompetanse i bydeler i Oslo. Den må brukes); om taushetsplikt – (hva kan deles uten at du bryter den, trenger evaluering og utveksling av erfaringer); om ettervern; om fosterhjemsarbeid (utvelgelse, veiledning, og hindre som brudd og flyttinger); om tidlig intervensjon og veiledning særlig knyttet til relasjonen mellom foreldre og skole; om behovet for kunnskap om samarbeidet mellom barnevern og andre instanser – særlig skole og helse/sosial; om hjelpemiddeltiltak i kommunene; om fylkesnemdas virksomhet; om brukervedvirkning etc.

Slik sett er det enighet om at det trengs mer kunnskap om mange forhold, og det er også enighet om at mye av denne kunnskapen må samles inn, evalueres og systematiseres av forskere. Enigheten er ikke like stor når det gjelder hva slags forskning som det er behov for og som bør prioriteres, og hvem sine kunnskapsbehov som skal ligge til grunn for forskningen som skal utføres. Trenger man mer effektforskning for å kunne dokumentere hva som virker og hva som ikke virker? Trenger man en forskning som synliggjør og systematiserer den presumptivt ”gode” kunnskap og praksis som finnes der ute? Eller trenger man en forskning som legger til rette for forsøks- og utviklingsvirksomhet og for en mer reflekterende og velbegrunnet praksis (forske på egen praksis)?

Argumentene for sistnevnte strategier er flere og de mest fylldige:

”Evidensen finnes hos oss”. Et spisset synspunkt på de kunnskapsbehov som eksisterer er at kunnskapen allerede eksisterer, men at det som trengs er å synliggjøre alt det som allerede fungerer i barnevernet. Både i private og statlige institusjoner og i det kommunale barnevernet finnes det enormt mye kompetanse, og også mange alternative metoder. Utfordringen er å få synliggjort og dokumentert det på systematiske måter.

Best case forskning. Det etterlyses suksesshistorier, og fremstillinger av dem som gjør det mulig for andre å lære av dem. Man må dokumentere og utveksle erfaringer slik at de metoder og den praksis som fungerer et sted også kan komme til nytte et annet sted, dvs. overlever de enkeltpersonene som er bærere av kunnskapen. Det er her vi trenger bistand fra forskere hevdes det, til å systematisere og verbalisere erfaring.

Må ta utgangspunkt i kunnskapsbehovene. Et annet synspunkt er at den kunnskapen som samles inn og systematiseres må ta utgangspunkt i de kunnskapsbehovene som eksisterer særlig i det kommunale barnevernet. Det er dette arbeidet som må understøttes, og da må man spørre de der ute, spørre brukerne, om hva slags kunnskap de trenger.

Kunnskapen må utvikles i praksisfeltet. Det hevdes også at kunnskapen i større grad bør utvikles i og sammen med praksisfeltet. Det hevdes at det allerede foregår mye slik virksomhet (effektiviseringsnettverk, kurs for rådmenn og ordførere, modellkommuneforsøk mv) ikke minst i kommunal regi, og som kan fungere som modell for Bufdirs forsknings- og utviklingssatsing.

Forskerne må ut i praksis, å forske sammen med feltet. Det etterlyses en klarere forsøks- og utviklingsorientering av forskningen, og hvor forskerne utvikler feltet i dialog med praktikerne (aksjonsforskning). Dette kan for eksempel handle om refleksjonsgrupper hvor forskerne og praktikerne sammen søker å forstå hva som foregår. Man må forske på egen erfaring, og lære hvordan man kan systematisere og lære av den. Men det handler også om en forskning på og en utvikling av kunnskapsstatus for utviklingsarbeid

Fortrinnene ved en slik fremgangsmåte hevdes å være mange. En slik forskningsstrategi systematiserer kunnskap som allerede finnes; den tar utgangspunkt i de kunnskapsbehovene som finnes der ute; den utvikles sammen med praktikerne og skaper nærhet og sikrer kontakt med grasrota; den svarer på spørsmålet om hvordan kunnskapen skal påvirke praksis, og gjør det lettere å implementere kunnskapen. Kort sagt unngår den at forskningen blir noe som skjer et annet sted og med noen andre mennesker, og ikke angår praktikerne.

Indirekte sies det at den kunnskapen som utvikles i dag i liten grad anerkjenner den kunnskapen som eksisterer ute; den fokuserer på alt det som ikke fungerer, mer enn på det som fungerer; den svarer ikke på kunnskapsbehovene ute, og at den mangler en praksisdimensjon som involverer praktikerne og kan sikre oppslutning og legitimitet om beslutningene som fattes.

Metodisk tvil

Samtidig uttrykkes det tvil på om det er mulig å få frem gyldig kunnskap om den mangslungne praksis som for eksempel kommunene står for. Utfordringer er at de erfaringene som skal sammenlignes ikke er enhetlige nok til at det er mulig å systematisere og sammenligne dem. Da må man i hvert fall bli enige om noen minstestandarder som skal ligge til grunn for evalueringene, og tørre å prøve dem ut. En utfordring i denne forbindelse er at kommunene har vanskeligheter med å oppfylle det dokumentasjonskravet som forskningen stiller dem – de mangler tid og ressurser. Faren er mao at kunnskapen som frembringes forblir lokal.

Utfordringen ikke å utvikle kunnskapen, men å implementere den

Mange hevder at den sentrale utfordringen er knyttet til å implementere kunnskapen.

Enkelte mener, som vist over, at denne utfordringen kan løses ved at man i større grad skaper kunnskapen ute sammen med dem som arbeider der, dvs. ved å skape en gjensidig prosess mellom forskning og praksis.

Andre synes i større grad å akseptere at mye kunnskap ikke kan utvikles i og av feltet selv, men vil komme utenifra og ovenifra. Ønsket da er en større grad operasjonisering av kunnskapen. Den må brytes ned og tilpasses den enkeltes virkelighet. Et annet ønske er at hastigheten i denne formidlingsjobben må økes. Et tredje forhold er i større grad så samhandle med feltet i det reformene gjennomføres. Dette må være en dialog som går begge veier, og som vil kunne påvirke innholdet i og måten kunnskapen anvendes på. Dette vil i neste omgang minske mulig motstand mot reformene.

Til syvende og sist handler dett om å etablere strukturer for samhandling hevdes det, slik at man kunne få diskutert ting med direktoratet, regionene, fagteamene og kommunene. Dette var bedre i oppstarten av barnevernsreformen, og beskrives som en ”klok ”strategi.

Kompetanseheving

Ønsket om en lengre og bedre generell utdanning (med økt praksisdel) synes gjennomgående. Det er behov for spesialisering og spesialistutdanninger, hevdes det, men man kan ikke bare fokusere på dette. I tillegg må den allmenne kompetansen styrkes, særlig i førstelinja.

Det må derfor legges til rette for etter- og videreutdanning. I stillingene burde det ligge inne en leseplikt, og man burde ha anledning til å delta i videreutdanning, seminarer og kompetanseheving. Utfordringen for kommunene er at det ikke har ressurser til å tilby sine ansatte dette. Kompetansehevingen må følgelig skje i statlig regi. Departementet/direktoratet burde hatt ”overrislingsmidler” for å stimulere til dette.

I tillegg bør det legges til rette for at medarbeiderne kan få en kontinuerlig mulighet til opplæring gjennom veiledning og systematisk refleksjon over egen praksis.

Slik bør videreutdanningene ved høgskolene bør bygges ut. I tillegg bør ordningene med masterstudenter utvides, og det bør etableres et doktorgradsprogram i regi av NFR, med fokus på forsøks- og utviklingsvirksomhet.

Samtidig er det mange aktører ute på markedet for kompetanseheving. Det trengs følgelig en skikkelig opplæringsplan, en rammeplan for fagutvikling.

Gjennomstrømning og gjennomtrekk

Det er imidlertid også utfordringer knyttet til kompetanseheving.

For det første er det problemer med gjennomstrømningen i utdanningene. Studentene blir aldri ferdige.

For det andre hevdes det at kompetente personer forsvinner fra førstelinja. De videreutdannes og blir borte. Flere og flere med mastere er ikke fornøyd med å gå tilbake til en vanlig kuratorstilling etterpå. De ønsker å bruke kompetansen sin. En hovedutfordring er følgelig hvordan man kan ivareta og være attraktive for dem som kommer ut i feltet med master. Samtidig kan det også være en utfordring å få anerkjennelse i førstelinja for folk med spesialistkompetanse.

Gjennomtrekket i førstelinja utarmer barnevernsetaten, og det hevdes at økt status gjennom lønnsøkninger kan endre på dette.

Forsknings- og utdanningsinstitusjonene

Høgskolene er bedre rustet i dag enn noen gang før i forhold til forskning. Kompetansen øker, og det ansettes ikke lenger folk uten doktorgrad. Flere av høgskolene har store forsknings- og utviklingsmiljøer. Dette betyr ikke at det ikke må satses mer på å få opp kompetansen på forskning innen høgskolesystemet, og at det finnes miljøer som trenger stimulans til videreutvikling.

Barnevernets utviklingssenter er/kunne også bli en viktig aktør i det regionale utviklingsarbeidet. Av noen beskrives de imidlertid som sulteforet. Det er bare få ansatte, og som hele tiden må ta evalueringsoppdrag for å få det til å gå rundt fordi de mangler fullfinansiering. Enten burde disse miljøene flyttes til høyskolemiljøene eller så må de styrkes kraftig i form av ressurser og personell, hevdes det.

Atferdssenteret for sin del mener at de har fått mye forskningsmidler, og peker på de utviklingsmulighetene dette har gitt dem. Samtidig peker de på at den generelle resurssituasjonen ikke har gjort det mulig å satse på mer enn et ”fyrtårnsprosjekt”, selv om man godt kunne hatt flere av dem, for eksempel knyttet til kommunalt arbeid, prosessarbeid, fosterhjem eller fylkesnemda.

”Når krybben er tom bites hestene”

Ressurssituasjonen i barnevernet er et spørsmål det stadig vendes tilbake til.

I bunn finnes det en bekymring for den generelle resurssituasjonen. Det er en opplevelse av at barnevernet – og kanskje særlig det kommunale barnevernet er stebarn i velferdsstaten, i hvert fall sammenlignet med satsingen på psykiatri og skole.

Utfordringene kommer til uttrykk når knappe eller begrensede ressurser må prioriteres.

For det første føler kommunene seg sulteforet. Alt går til staten hevdes det, ennå det er kommunene som skal praktisere barnevernet. Hvis det statlige barnevernet hadde hatt midler å dele ut – slik de hadde tidligere – vil det hjelpe. De kunne gi ut blomster. Og selv om man bare får litt penger, så blir man fort fornøyd. Det skal ikke mye til.

Det hevdes videre at det går for mye penger til Bufetat, at stadig flere arbeider i administrasjonen og at det går stadig mer tid med til administrasjon og at det statlige barnevernet bare blir for byråkratene. I stedet burde pengene vært brukt i praksisfeltet.

Når det gjelder FoU strategien gjør det seg gjeldende en tilsvarende bekymring. Satsingen på den evidensbaserte forskningen oppleves å gå på bekostning av annen forsknings- og utviklingsatsing som ligger nærmere praktikernes kunnskapsbehov. I tillegg oppleves utviklingen av de evidensbaserte tiltakene, som å gå på bekostning av utviklingen av andre tiltak og metoder.

4. Kort drøftelse og noen forslag til ny FoU strategi

Det finnes ingen klar eller omforent diskusjon om et kunnskapsbasert barnevern. Man har uklare oppfatninger om hva de andre egentlig mener, og tillegger hverandre synspunkter. ”Tilhengerne” av evidensbaseringen vil tendensielt forklare innvendinger som basert på misforståelser og i siste instans irrasjonell endringsmotstand, mens ”motstanderne” tendensielt vil hevde at evidensbaseringen er basert på så urealistiske forutsetninger at modellen, mer enn virkeligheten får forrang. Spørsmål av teoretisk og metodisk karakter, spørsmål som handler om implementeringen av evidensbaserte metoder og spørsmål som er knyttet til misnøye med konsekvensene av den forvaltningspolitiske reformen, blandes. Diskusjonene er til dels polarisert og politisert, og artikuleres i stor grad som en diskusjon for eller mot evidensbasering. Det er ingen felles forståelse av hva som ligger i begreper eller forestillinger om et evidensbasert barnevern, eller hva som eventuelt skulle ligge en forestilling om et forskningsbasert, kunnskapsbasert erfarings- og praksisbasert eller utviklingsbasert barnevern.

Mangelen på felles forståelse preger også løsningsforslagene som fremkom på workshopen. Det etterlyses dialog, utdanning, forskning, gode tiltak, synliggjøring av praksis, formidling og bedre implementering. Det er likevel ikke gitt at man dermed etterlyser det samme. Er ønsket om dialog uttrykk for et ønske om å spre ”det glade budskap”, selv å bli hørt og tatt alvorlig eller et ønske om et likeverdig møte mellom ulike kunnskapsformer? Er ønsket om mer forskning uttrykk for et ønske om en medvirknings- og utviklingsorientert aksjonsforskningspreget tilnærming eller et ønske om mer effektforskning? Er ønsket om synliggjøring av praksis et ønske om å fremvise praksis’ fortrefelighet, eller et ønske om å avsløre den? Handler formidling om å gjøre forskningskunnskapen tilgjengelig, ut fra en antakelse om at tilegnelse av ny kunnskap er lik ny praksis, eller et ønske om at kunnskapen skal tilpasses og gjøres anvendelig lokalt? Er ønsket om bedre implementering uttrykk for et ønske om å øke styrken og effektiviteten i gjennomføringen av den vedtatte politikken, eller et ønske om en mer prosessbasert implementering med større grad av involvering og medvirkning?

Samtidig synes anerkjennelsen av at diskusjonen er umoden og at man tillegger hverandre synspunkter som motparten ikke vil vedkjenne seg, å være tilstede blant deltakerne på workshopen. Det etterlyses mer sammensatte og nyanserte posisjoner, og fora for å utvikle disse diskusjonene.

At diskusjonen er umoden betyr imidlertid ikke at den er uviktig eller uinteressant for utviklingen av en ny FoU-strategi. I denne forbindelse vil vi understreke følgende forhold:

Det synes å være et behov for klargjøring av begrepsbruk, kunnskaps- og gyldighetsforståelser og relasjonen mellom dem. Dette handler om klargjøringer og diskusjoner av teoretisk og metodisk karakter som både bør foregå mellom forskere, men også mellom forskere og felt.

Det er ikke tilstrekkelig at forskere utvikler ”den gyldige kunnskapen”, mens praktikerne passivt tar den i bruk. Et kjennetegn ved kunnskapssamfunnet synes nettopp å være at kunnskapsteoretiske diskusjoner i større grad flyttes ut av academia, og ut i praksisfeltet. Det må etableres strukturer for samarbeid og dialog rundt de teoretiske og praktiske utfordringene knyttet utviklingen og bruken av slik kunnskap. Disse diskusjonene kan det i større grad legges til rette for fra sentralt hold.

Det synes videre å være behov for å svare bedre på praksisfeltets kunnskapsbehov og for å få synliggjort og dokumentert den kunnskapen som finnes der (også om denne kunnskapen skulle vise seg mindre fortreffelig enn det praktikerne selv tar for gitt). Gitt begrensede ressurser og at mange deler av barnevernets virksomhet verken på kort eller lang sikt kan eller skal evidensbaseres, kan det reises spørsmål ved at resten av barnevernet så å si settes på vent, i påvente av at man lykkes i å etablere mer evidensbasert kunnskap, slik flere beskriver er tilfelle i dag.

Det etterlyses også en sterkere forsøks- og utviklingsorganisering av barnevernet. Dagens FoU-strategi har få om noen elementer som er knyttet til behovet for en utviklingsorganisering av barnevernet, for å styrke implementering, men også for å skape en kultur evaluering og forbedring. Et element i en slik utviklingsorganisering kunne inneholde samtaler med enkeltaktører som politisk og på andre måter er sentrale for at barnevernet skal løse sine oppgaver på gode måter. Dette kunne for eksempel gjelde private aktører, og fagorganisasjoner. Et annet element i en mulig utviklingsorganisering kunne være et systematisk anlagt konferanseforum hvor ulike iverksettende aktører som vanligvis samarbeider eller burde samarbeide bringes sammen innenfor en konferansestruktur for å drøfte hva gyldig kunnskap er, og erfaringer og utfordringer knyttet til å ta i bruk slik kunnskap.

Mange av utfordringene knyttet til et kunnskapsbasert barnevern synes å handle om at barnevernsfeltet som sådan er i betydelig endring, og at kunnskapsbasering forstått som innføringen av tiltak og metoder med dokumentert effekt, så å si legemliggjør eller blir skyteskiven for denne endringen. Det kan handle om økt fokus på økonomi og rapportering; om at tiltak og institusjoner man tidligere mener har fungert godt, legges, ned; om en opplevelse av sentral styring og maktfullkommenhet, uten ønske om dialog; kort sagt om en opplevelse av at lokal kunnskap og erfaring settes parentes rundt og ugyldiggjøres.

Departement og direktorat burde ha gode muligheter for å adressere disse oppfatningene ved å i større grad se FoU strategien i sammenheng med andre faktorer som preger utviklingen av barnevernet, og ved å i større grad vektlegge formidlings- og utviklingselementene i FoU strategien enn tilfelle i dag. I denne forbindelse vil det være viktig at de sentrale aktører i barnevernsfeltet hilser diskusjon og uenighet velkommen, også om, ja kanskje nettopp om den skulle skyldes misforståelser eller manglende kunnskap. Dette kan være vanskelig hvis man samtidig ønsker å implementere en politikk, og hvor uenighet lett oppleves som motstand, og som å forsinke gjennomføringen av nødvendige reformer. Samtidig er dette antakeligvis en av de få måtene man kan unngå at frustrasjoner og spenninger bygges opp til et nivå som er u hensiktsmessig.

I forhold til diskusjonen om evidensforskning i snevrere forstand synes både ”tilhengere” og ”motstandere” å tjene på å gå i seg selv: For ”motstanderne” av evidensforskningen synes utfordringen å være å ta innover muligheten for at forskningen kan frembringe en kunnskap om effekten av egne handlinger som er annerledes enn det praksisfeltets egenforståelse skulle tilsi. I dette ligger ikke bare at man utsettes for kunnskap som rokker ved tilvante forståelser og arbeidsformer, men også at man selv gjennom egen praksis og refleksjon, ikke kunne ha etablert den samme kunnskapen. Dette innebærer at den lokale erfaringsbaserte kunnskapen relativiseres, og reiser spørsmålet om praksiskunnskapens status og relasjon til andre kunnskapsformer. Det åpnes opp for kunnskapsformer med relevans for barnevernets praksis, som produseres av andre enn feltet selv, og som ofte vil introduseres ”utenifra” og ”ovenifra”.

For ”tilhengerne” av evidensforskningen synes det å være en utfordring å klargjøre hvilke deler av etatens virksomhet det er grunn til å tro at kan evidensbaseres og hvilke deler av virksomheten som ikke kan det. Videre handler det om å tydeliggjøre hvilken relasjon evidensforskningen står i forhold til andre forskningsbaserte kunnskapsformer, og i forhold til kunnskap som i større grad er praksisbasert. En annen utfordring berører dem som skal trekke de administrative, ressursmessige og kompetansemessige konsekvensene av den evidensbaserte forskningen, og handler om tempoet og konsekvensen i implementeringen. Evidens synes på mange måter forbundet med rask og instrumentell endring. Dette er ikke så rart gitt at evidens innebærer at sannhet og nødvendighet faller sammen. Da er det ikke lenger rom for tvil. En slik endringsvilje kan imidlertid også undervurdere den kunnskapsmessige og organisatoriske kompleksiteten som kjennetegner det feltet kunnskapen skal virke, i verste fall gjøre at det beste blir det godes fiende.

Vedlegg.

Vedlegg 1.

Innledning ved Bufdir v/Kristina Nordlund. Forskningsavdelingen.

”Nåværende FoU- strategi for barnevernet går ut i år. For å få et godt grunnlag for en ny, revidert FoU-strategi ble det besluttet at strategien skulle oppsummeres. Formålet var å finne ut i hvilken grad vi har oppnådd målene når det gjelder de strategiske prioriteringene, kunnskapsinnhenting og formidling. Oppsummeringen gir føringer for en revidert strategi.

BLD og Bufdir ønsket bred involvering i arbeidet og det ble besluttet at det skulle innhentes synspunkter fra et bredt spekter av aktører fra statlig og kommunalt barnevern. Det ble besluttet at det skulle gjennomføres en brukerundersøkelse. Det er viktig at alle får et eierskap til den reviderte strategien, den må være godt forankret. For å innhente synspunkter fra flest mulig ble oppdraget gitt til AFI.

Vi har også sendt ut spørreskjema til 29 respondenter ved FoU-miljøer som BLD og Bufdir har samarbeidet med i strategiperioden. Denne omhandler bl.a. anskaffelsesprosessen, rammer for forskningsprosjektene, kompetanse, formidling, bibliotek, hva fungerer godt og hvor ligger forbedringspotensialet.

Hovedpunktene fra de ulike delundersøkelsene vil bli presentert på en konferanse den 20. november 2008.”

Vedlegg 2

Deltakerliste

Nr	Navn	Tittel/arb.sted
1. x	Marit Bjørenstad	Leder Ginabakken Barnevernsinstitusjon
2. x	Laila Haaland	Leder, MST/ Haugesund
3. x	Mariann Jacobsen Hilt	Leder Fagteam Honna
4. -	Nina Helle	Rådgiver Fagteam Honna
5. X	Reidar Jacobsen	BUS/Rogaland
6. -	Øyvind Christiansen	BUS/Rogaland (alternativ)
7. X	Ingeborg Kjellevoid	Avdelingsdirektør Kvalitet og godkjenning, Region Vest
8. X	Grete Hiim	Rådgiver Region Vest
9. x	Svein E. Mork	Seniorrådgiver Region Øst
10. x	Ingvild Svenkerud Aasen	MST/Hamar
11. x	Salve Bjorå	Rådgiver Fagteam Lillestrøm
12. x	Kristin Ullhammer	Leder Fagteam Lillestrøm
13. x	Anne-Christine Kjos	Fungerende seksjonssjef Fylkesmannen i Akershus
14. -	Arve Heimstad	Barnevernsleder Lørenskog kommune
15. X	Anne Jensen	KS sentralt
16. -	Hanne Kamp	KS Elverum kommune
17. -	Tove Ørslund	KS Eigersund kommune
18. -	Anne Lise Hornæs	KS Bergen kommune
19. -	Ingrid Hoff	KS Gjøvik kommune
20. x	Sandra Cecilie Hansen	Landsforeningen for barnevernsbarn
21. x	Maria Ervik	Landsforeningen for barnevernsbarn
22. -	Beri Skorpen	Høgskolelektor Universitets- og høyskolerådet
23. x	Anna Bjørshol	Bufdir
24 a. x	Kristina Nordlund	Bufdir

24 b. x	Ellen Kartnes	Buudir
24. x	Edda Stang	Buudir
25. x	Eirunn Lysø	Barne- og likestillingsdepartementet
26. x	Jan Lunde	Barne- og likestillingsdepartementet
27. x	Torunn Hauen Aks	Leder Norsk fosterhjemsforening
28. -	Björg Johansen	Hovedstyremedlem Norsk fosterhjemsforening
29. -	Carmen Maria Bjørvik	Hovedstyremedlem Norsk fosterhjemsforening
30. -	Tove M S Wahlstrøm	General sekretær Norsk fosterhjemsforening
31. -	Olav A. Bolstad	Organisasjonen for private barnevernstiltak (OPB) Hardanger Fartøyvernssenter
32. X	Ketil Øyen	Organisasjonen for private barnevernstiltak (OPB) Solhaugen miljøheim AS
33. -	Sveinung Skjæveland	Organisasjonen for private barnevernstiltak (OPB) Pluss Barnevern
34. X	Mimmi Kvisvik	3. nestleder Fellesorganisasjonen
35. -	Randi Haugland	Fellesorganisasjonen Høgskolen i Finmark
36. -	Hedvik Torvik Nilsen	Fellesorganisasjonen Diakonhjemmets sosialhøgskole
37. -	Inge Kvaran	Fellesorganisasjonen Høgskolen i Sør-Trøndelag
38. X	Elisabeth B. Hansen	Forsker NOVA (ressursperson)
39. -	Ulf Bragvin	Masterstuden og styrer ved Knappestøperen Ungdomshjem (ressursperson)
40. -	Knut Taraldsen	Atferdssenteret
41. -	Steinar Kristiansen	Rådgiver Norges Forskningsråd (NFR)

Arbeidsforskningsinstituttet

AFI er et tverrfaglig arbeidslivsforskningsinstitutt. Sentrale forskningstema er:

- Inkluderende arbeidsliv
- Utsatte grupper i arbeidslivet
- Konflikthåndtering og medvirkning
- Sykefravær og helse
- Innovasjon
- Organisasjonsutvikling
- Velferdsforskning
- Bedriftsutvikling
- Arbeidsmiljø

Publikasjoner kan lastes ned fra AFIs hjemmeside eller bestilles direkte fra instituttet.

Abonnement på nyheter kan bestilles via hjemmesiden:

www.afi.no

Pt 6954 St. Olavs plass
NO-0130 OSLO
Besøksadresse:
Stensberggt. 25

Telefon: 23 36 92 00
Fax: 22 56 89 18
E-post: afi@afi-wri.no
www.afi.no

